

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 8ης Ιουλίου 1999 *

Στην υπόθεση C-234/92 R,

Shell International Chemical Company Ltd, με έδρα το Λονδίνο (Ηνωμένο Βασίλειο), εκπροσωπούμενη από τον K. B. Parker, QC, ενεργούντα κατ' εντολή του J. W. Osborne, solicitor, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο J. Hoss, 15, Côte d'Eich,

αναιρεσείουσα,

υποστηριζόμενη από την

DSM NV, με έδρα το Heerlen (Κάτω Χώρες), εκπροσωπούμενη από τον I. G. F. Cath, δικηγόρο Χάγης, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο L. Dupong, 14a, rue des Bains,

παρεμβαίνουσα στη διαδικασία της αναιρέσεως,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως ασκηθείσα κατά της αποφάσεως που εξέδωσε στις 10 Μαρτίου 1992 το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

(πρώτο τμήμα) στην υπόθεση T-11/89, Shell κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-757), και με την οποία ζητείται η εξαφάνιση της αποφάσεως αυτής,

όπου ο έτερος διάδικος είναι η

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον J. Currall, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον C. Gómez de la Cruz, μέλος της ίδιας Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. J. G. Karstyn, πρόεδρο τμήματος, G. Hirsch, G. F. Mancini (εισηγητή), J. L. Murray και H. Ragnemalm, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Γ. Κοσμάς

γραμματέας: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας, και D. Louterman-Hubeau, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατά τη συνεδρίαση της 12ης Μαρτίου 1997,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 15ης Ιουλίου 1997,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 20 Μαΐου 1992, η εταιρία Shell International Chemical Company Ltd (στο εξής: Shell) άσκησε αναίρεση, δυνάμει του άρθρου 49 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 10ης Μαρτίου 1992, T-11/89, Shell κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-757, στο εξής: ανααιρεσιβαλλόμενη απόφαση).

Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου

- 2 Τα πραγματικά περιστατικά που οδήγησαν στην παρούσα αίτηση αναίρεσεως, όπως αυτά προκύπτουν από την ανααιρεσιβαλλόμενη απόφαση, είναι τα ακόλουθα.
- 3 Διάφορες επιχειρήσεις που ασκούσαν τις δραστηριότητές τους στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής βιομηχανίας πετροχημικών προϊόντων άσκησαν ενώπιον του Πρωτοδικείου προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως 86/398/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 23ης Απριλίου 1986, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.149 — Πολυπροπυλένιο) (ΕΕ L 230, σ. 1, στο εξής: απόφαση «πολυπροπυλένιο»).
- 4 Βάσει των διαπιστώσεων της Επιτροπής, τις οποίες επιβεβαίωσε επί του σημείου αυτού το Πρωτοδικείο, η αγορά πολυπροπυλενίου εφοδιαζόταν πριν από το 1977

από δέκα παραγωγούς, τέσσερις από τους οποίους [Montedison SpA (στο εξής: Monte), Hoechst AG, Imperial Chemical Industries plc και Shell, στο εξής: τέσσερις μεγάλοι] αντιπροσώπευαν μαζί το 64 % της αγοράς. Μετά τη λήξη της ισχύος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας της Monte, εμφανίστηκαν στην αγορά το 1977 νέοι παραγωγοί, πράγμα το οποίο οδήγησε σε ουσιώδη αύξηση της πραγματικής ικανότητας παραγωγής χωρίς ωστόσο να προκαλέσει αντίστοιχη αύξηση της ζήτησεως. Αυτό είχε ως συνέπεια τη χρησιμοποίηση του παραγωγικού δυναμικού σε ποσοστά κυμαινόμενα μεταξύ 60 % το 1977 και 90 % το 1983. Κάθε ένας από τους παραγωγούς που ήταν εγκατεστημένος την περίοδο εκείνη εντός της Κοινότητας πωλούσε τα προϊόντα του εντός όλων ή σχεδόν όλων των κρατών μελών.

5 Η Shell συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών που εφοδίαζαν την αγορά πριν από το 1977 και μεταξύ των τεσσάρων μεγάλων. Το μερίδιό της στην αγορά κυμαινόταν μεταξύ 10,7 % και 11,7 % περίπου.

6 Ύστερα από ελέγχους που διενεργήθηκαν ταυτόχρονα σε διάφορες επιχειρήσεις του τομέα αυτού, η Επιτροπή απηύθυνε σε διάφορους παραγωγούς πολυπροπυλενίου αιτήσεις παροχής πληροφοριών βάσει του άρθρου 11 του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25). Από τη σκέψη 6 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης προκύπτει ότι, από τις πληροφορίες που έλαβε, η Επιτροπή κατέληξε ότι μεταξύ του 1977 και του 1983 οι εμπλεκόμενοι παραγωγοί καθόριζαν κατά παράβαση του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 81 ΕΚ) τακτικά στόχους τιμών στο πλαίσιο των λεγόμενων πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών και είχαν οργανώσει ένα σύστημα ετήσιου ελέγχου των πωλήσεων, με σκοπό να κατανεύουν μεταξύ τους τη διαθέσιμη αγορά βάσει συμπεφωνημένων ποσοτήτων εκφραζομένων σε τόνους ή σε ποσοστά. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή κίνησε τη διαδικασία του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17 και απηύθυνε έγγραφη ανακοίνωση των αιτιάσεων σε διάφορες επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων και στη Shell.

7 Μετά το πέρας της σχετικής διαδικασίας, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση «πολυπροπυλένιο», με την οποία διαπίστωσε ότι η Shell παρέβη το άρθρο 85, πα-

ράγραφος 1, της Συνθήκης μετέχοντας με άλλες επιχειρήσεις, όσον αφορά τη Shell, από τα μέσα του 1977 μέχρι τον Νοέμβριο του 1983 τουλάχιστον, σε συμφωνία και σε εναρμονισμένη πρακτική που ανάγονταν στα μέσα του 1977, βάσει των οποίων οι παραγωγοί που προμήθευαν με πολυπροπυλένιο τις χώρες της κοινής αγοράς:

- είχαν επαφές μεταξύ τους και τακτικές συναντήσεις (από τις αρχές του 1981, δύο φορές τον μήνα) στο πλαίσιο σειράς μυστικών συναντήσεων που αποσκοπούσαν στη συζήτηση και στον καθορισμό της εμπορικής πολιτικής τους·
- καθόριζαν περιοδικά «τιμές-στόχους» (ή κατώτατες τιμές) για την πώληση του προϊόντος εντός κάθε κράτους μέλους της Κοινότητας·
- συμφώνησαν διάφορα μέτρα για τη διευκόλυνση της εφαρμογής των εν λόγω τιμών-στόχων, τα οποία περιελάμβαναν (κυρίως) περιοδικούς περιορισμούς στην παραγωγή, ανταλλαγή λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με τις παραδόσεις, πραγματοποίηση τοπικών συναντήσεων και, από το τέλος του 1982, σύστημα «λογιστικής διαχείρισης» που αποσκοπούσε στην εφαρμογή των αυξήσεων τιμών σε κατ' ιδίαν πελάτες·
- προέβησαν σε ταυτόχρονες αυξήσεις τιμών εφαρμόζοντας τους εν λόγω στόχους·
- κατένεμαν την αγορά παραχωρώντας σε κάθε παραγωγό έναν ετήσιο στόχο πωλήσεων ή «ποσοτώσεις» (1979, 1980 και, τουλάχιστον, για ένα μέρος του

1983) ή, ελλείπει οριστικής απόφασης που να καλύπτει ολόκληρο το έτος, υποχρεώνοντας τους παραγωγούς να περιορίζουν τις μηνιαίες πωλήσεις τους με αναφορά σε προηγούμενη περίοδο (1981 και 1982) (άρθρο 1 της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο»).

- 8 Στη συνέχεια, η Επιτροπή διέταξε τις διάφορες εμπλεκόμενες επιχειρήσεις να παύσουν αμέσως τις ως άνω παραβάσεις και να απέχουν στο μέλλον από κάθε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική έχουσα το ίδιο ή παρόμοιο αντικείμενο ή αποτέλεσμα. Η Επιτροπή τις υποχρέωσε επίσης να παύσουν κάθε σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών οι οποίες καλύπτονται συνήθως από το επαγγελματικό απόρρητο και να ενεργήσουν έτσι ώστε κάθε σύστημα ανταλλαγής γενικών πληροφοριών (όπως το σύστημα Fides) να λειτουργεί κατά τρόπον ώστε να αποκλείεται κάθε πληροφορία από την οποία μπορεί να διαπιστωθεί η συμπεριφορά μεμονωμένων παραγωγών (άρθρο 2 της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο»).
- 9 Στη Shell επιβλήθηκε πρόστιμο ύψους 9 000 000 ECU, ήτοι 5 803 173 λιρών στερλινών (UK£) (άρθρο 3 της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο»).
- 10 Στις 5 Αυγούστου 1986 η Shell άσκησε προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Δικαστηρίου, το οποίο, με διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 1989, παρέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου, κατ' εφαρμογήν της αποφάσεως 88/591/ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, Ευρατόμ του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1988, περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ 1988, L 319, σ. 1).

- 11 Η Shell ζήτησε από το Πρωτοδικείο να ακυρώσει ή να κηρύξει ως άνευ νομίμου αποτελέσματος την απόφαση «πολυπροπυλένιο», στο σύνολό της ή μερικώς, να ακυρώσει ή να μειώσει το επιβληθέν σε βάρος της πρόστιμο, να διατάξει κάθε μέτρο το οποίο το Πρωτοδικείο θα έκρινε χρήσιμο και να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

- 12 Η Επιτροπή ζήτησε την απόρριψη της προφυγής και την καταδίκη της προσφεύγουσας στα δικαστικά έξοδα.

- 13 Με έγγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 6 Μαρτίου 1992, η Shell ζήτησε από το Πρωτοδικείο να επαναλάβει την προφορική διαδικασία και να διατάξει τη διεξαγωγή αποδείξεων, λόγω των δηλώσεων στις οποίες προέβη η Επιτροπή κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου επ' ακροατηρίου συζήτηση που διεξήχθη στην υπόθεση T-79/89, T-84/89 έως T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 και T-104/89, BASF κ.λπ. κατά Επιτροπής (απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1992, Συλλογή 1992, σ. II-315, στο εξής: απόφαση PVC του Πρωτοδικείου), και κατά τη συνέντευξη Τύπου, την οποία έδωσε η Επιτροπή στις 28 Φεβρουαρίου 1992, μετά τη δημοσίευση της αποφάσεως στην υπόθεση αυτή.

Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

- 14 Το Πρωτοδικείο, αποφαινόμενο επί του αιτήματος επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας, που μνημονεύεται στη σκέψη 372, αφού άκουσε εκ νέου τον γενικό εισαγγελέα, έκρινε ότι δεν συνέτρεχε λόγος να διατάξει σύμφωνα με το άρθρο 62 του

Κανονισμού Διαδικασίας του την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, ούτε να διατάξει τη διεξαγωγή αποδείξεων την οποία ζήτησε η προσφεύγουσα.

- 15 Με τη σκέψη 374 της αποφάσεώς του το Πρωτοδικείο δέχθηκε τα ακόλουθα:

«Πρέπει να επισημανθεί ότι η απόφαση που εκδόθηκε στις προαναφερθείσες υποθέσεις (απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1992 στις υποθέσεις T-79/89, T-84/89 έως Y-86/89, Y-89/89, Y-91/89, Y-92/89, Y-94/89, Y-96/89, T-98/89, T-102/89 και T-104/89, BASF κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-315) δεν δικαιολογεί αφ' εαυτής την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας στην παρούσα υπόθεση. Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι μια πράξη κοινοποιηθείσα και δημοσιευθείσα πρέπει να τεκμαίρεται έγκυρη. Επομένως, όποιος επικαλείται την έλλειψη τυπικού κύρους ή το ανυπόστατον μιας πράξεως, αυτός φέρει και το βάρος να προβάλει στο Πρωτοδικείο τους λόγους για τους οποίους θα έπρεπε αυτό να αντιπαρέλθει τη φαινομενική εγκυρότητα της πράξεως η οποία κοινοποιήθηκε και δημοσιεύθηκε νομοτύπως. Εν προκειμένω, οι προσφεύγουσες στην παρούσα υπόθεση δεν προέβαλαν καμμία ένδειξη πιθανολογούσα ότι η κοινοποιηθείσα και δημοσιευθείσα πράξη δεν είχε εγκριθεί ή εκδοθεί από τα μέλη της Επιτροπής δρώντα ως συλλογικό όργανο. Ειδικότερα, αντιθέτως προς τις υποθέσεις PVC (προαναφερθείσα απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1992 στις υποθέσεις T-79/89, T-84/89 έως T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 και T-104/89, σκέψεις 32 επ.), οι προσφεύγουσες, εν προκειμένω, δεν προέβαλαν καμμία ένδειξη περί παραβίασεως της αρχής ότι μια πράξη, άπαξ εκδοθείσα, δεν θίγεται, διότι, όπως ισχυρίστηκαν, το κείμενο της Αποφάσεως τροποποιήθηκε, μετά τη συνεδρίαση του σώματος των Επιτρόπων κατά την οποία αυτό είχε εγκριθεί.»

- 16 Το Πρωτοδικείο ακύρωσε το άρθρο 1 της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο», καθόσον με αυτό έγινε δεκτό ότι η Shell μετείχε στην παράβαση μετά τον Σεπτέμβριο του 1983 και στις αρχές της πρωτοβουλίας καθορισμού τιμών του Ιανουαρίου-Μαΐου 1981, οπότε μείωσε το ύψος του προστίμου που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα σε 8 100 000 ECU, ήτοι σε 5 222 855,7 UK£. Κατά τα λοιπά, απέρριψε την προσφυγή και υποχρέωσε τη Shell να φέρει τα δικά της δικαστικά έξοδα και τα δύο τρίτα των δικαστικών εξόδων της Επιτροπής, οπότε η Επιτροπή έφερε το υπόλοιπο ένα τρίτο.

Η αίτηση αναιρέσεως

- 17 Με την αίτηση αναιρέσεως η Shell ζητεί από το Δικαστήριο:
- να εξαφανίσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, ιδίως καθόσον με αυτήν το Πρωτοδικείο αρνήθηκε:
 - να επαναλάβει την προφορική διαδικασία ή/και
 - να διατάξει αποδείξεις, σύμφωνα με το αίτημα που η ίδια υπέβαλε στις 6 Μαρτίου 1992, και
 - να κηρύξει ανυπόστατη την απόφαση «πολυπροπυλένιο» ή να την ακυρώσει λόγω αναρμοδιότητας ή/και μη τηρήσεως των ουσιαστών δικονομικών κανόνων
 - να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου για να αποφανθεί αυτό σύμφωνα με την απόφαση την οποία θα εκδώσει το Δικαστήριο και
 - να διατάξει τη συμπληρωματική διεξαγωγή αποδείξεων ή τη λήψη μέτρων οργάνωσης της διαδικασίας τα οποία το Δικαστήριο θα κρίνει πρόσφορα και
 - να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα της Shell τόσο της κατ' αναιρέση δίκης όσο και της ενώπιον του Πρωτοδικείου δίκης.

18 Με διάταξη του Δικαστηρίου της 30ής Σεπτεμβρίου 1992, επετράπη στην DSM NV (στο εξής: DSM) να παρέμβει υπέρ της Shell. Η DSM ζητεί από το Δικαστήριο:

- να εξαφανίσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση·
- να κηρύξει ανυπόστατη ή να ακυρώσει την απόφαση «πολυπροπυλένιο»·
- να κηρύξει ανυπόστατη ή να ακυρώσει την απόφαση «πολυπροπυλένιο» όσον αφορά όλους τους αποδέκτες της ή, άλλως, όσον αφορά την DSM, ανεξάρτητα από το αν οι αποδέκτες της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο» άσκησαν αναίρεση κατά της αποφάσεως που τους αφορά ή αν απορρίφθηκε η αναίρεσή τους·
- επικουρικά, να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου για να αποφανθεί αυτό αν η απόφαση «πολυπροπυλένιο» είναι ανυπόστατη ή αν πρέπει να ακυρωθεί·
- εν πάση περιπτώσει, να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα, όσον αφορά τόσο την ενώπιον του Δικαστηρίου όσο και την ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία, περιλαμβανομένων των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε η DSM λόγω της παρεμβάσεώς της.

19 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

- να κηρύξει την αίτηση αναρέσεως απαράδεκτη, καθόσον αφορά το συμπέρασμα του Πρωτοδικείου ότι η Shell δεν είχε προσκομίσει καμμία απόδειξη των

τροποποιήσεων που επήλθαν στην απόφαση «πολυπροπυλένιο» μετά την έκδοσή της, και ως αβάσιμη κατά τα λοιπά:

- επικουρικά, να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως στο σύνολό της ως αβάσιμη:
- εν πάση περιπτώσει, να καταδικάσει τη Shell στα δικαστικά έξοδα:
- να απορρίψει την παρέμβαση στο σύνολό της ως απαράδεκτη:
- επικουρικά, να απορρίψει ως απαράδεκτα τα αιτήματα της παρεμβάσεως με τα οποία ζητείται από το Δικαστήριο να κηρύξει ανυπόστατη ή να ακυρώσει την απόφαση «πολυπροπυλένιο» όσον αφορά όλους τους αποδέκτες της ή τουλάχιστον έναντι της DSM, ανεξάρτητα από το αν οι αποδέκτες της ως άνω αποφάσεως της Επιτροπής άσκησαν ή όχι αναιρέση κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου που τους αφορούσε ή αν η αίτησή τους αναιρέσεως απορρίφθηκε, και να απορρίψει τα λοιπά αιτήματα της παρεμβάσεως ως αβάσιμα:
- επικουρικότερα, να απορρίψει τα αιτήματα της παρεμβάσεως ως αβάσιμα:
- εν πάση περιπτώσει, να καταδικάσει την DSM στα έξοδα της παρεμβάσεώς της.

20 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως η Shell επικαλείται λόγους που στηρίζονται σε αναρμοδιότητα, σε διαδικαστικές παρατυπίες και σε παράβαση του κοινοτικού δικαίου, λόγους που αφορούν την άρνηση του Πρωτοδικείου να επαναλάβει την προφορική διαδικασία και να διατάξει αποδείξεις προς εξακρίβωση ενδεχομένων ελαττωμάτων της διαδικασίας εκδόσεως της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο» δυνάμενων να έχουν ως αποτέλεσμα το ανυπόστατο της αποφάσεως αυτής ή την ακύρωσή της.

- 21 Αιτήσεϊ της Επιτροπής και παρά την εναντίωση της Shell, η διαδικασία ανεστάλη, με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 28ης Ιουλίου 1992, μέχρι τις 15 Σεπτεμβρίου 1994 προς εξέταση των συνεπειών της αποφάσεως της 15ης Ιουνίου 1994, C-137/92 P, Επιτροπή κατά BASF κ.λπ. (Συλλογή 1994, σ. I-2555, στο εξής: απόφαση PVC του Δικαστηρίου), που εκδόθηκε κατόπιν ασκήσεως αναιρέσεως κατά της αποφάσεως PVC του Πρωτοδικείου.

Επί του παραδεκτού της παρεμβάσεως

- 22 Η Επιτροπή θεωρεί ότι η αίτηση παρεμβάσεως της DSM πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτη. Η DSM εξέθεσε ότι, ως παρεμβαίνουσα, είχε συμφέρον να εξαφανισθεί η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση όσον αφορά τη Shell. Κατά την Επιτροπή, η εξαφάνιση δεν μπορεί να ωφελεί όλους τους αποδέκτες μιας αποφάσεως αλλά μόνον όσους άσκησαν αν αίρεση. Πρόκειται ακριβώς για μια από τις διαφορές μεταξύ της ακυρώσεως μιας πράξεως και του ανυποστάτου της. Η μη αποδοχή της εν λόγω διακρίσεως σημαίνει ότι έτσι παύουν να έχουν δεσμευτική ισχύ οι προθεσμίες εντός των οποίων πρέπει να ασκούνται οι προσφυγές ακυρώσεως. Επομένως, η DSM δεν μπορεί να επικαλεσθεί ενδεχόμενη εξαφάνιση της πρωτόδικης αποφάσεως, καθόσον παρέλειψε να αμφισβητήσει ενώπιον του Δικαστηρίου την απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Δεκεμβρίου 1991, T-8/89, DSM κατά Επιτροπής (Συλλογή 1991, σ. II-1833), η οποία την αφορούσε. Έτσι, με την παρέμβασή της, η DSM επιχειρεί απλώς και μόνον να αποφύγει τις συνέπειες μιας αποκλειστικής προθεσμίας.
- 23 Η προαναφερθείσα διάταξη της 30ής Σεπτεμβρίου 1992, η οποία επέτρεψε την παρέμβαση της DSM, εκδόθηκε σε περίοδο κατά την οποία το Δικαστήριο δεν είχε ακόμα αποφανθεί επί του ζητήματος της ακυρώσεως ή του ανυποστάτου με την απόφασή του PVC. Κατά την Επιτροπή, μετά την εν λόγω απόφαση του Δικαστηρίου, τα προβαλλόμενα ελαττώματα, αν υποτεθεί ότι όντως υφίστανται, θα μπορούσαν μόνο να οδηγήσουν σε ακύρωση της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο» και όχι σε διαπίστωση του ανυποστάτου της. Υπό τις συνθήκες αυτές, η DSM έπαυσε να έχει έννομο συμφέρον προς άσκηση παρεμβάσεως.
- 24 Εξ άλλου, η Επιτροπή αμφισβητεί ειδικότερα το παραδεκτό του αιτήματος της DSM, να περιλάβει η απόφαση του Δικαστηρίου διατάξεις κηρύσσουσες ανυπόστατη ή

ακυρώνουσες την απόφαση «πολυπροπυλένιο» για όλους τους αποδέκτες της, ή τουλάχιστον για τη DSM, ανεξάρτητα από το αν οι αποδέκτες αυτοί άσκησαν αναίρεση κατά της αποφάσεως που τους αφορά ή αν η σχετική αίτησή τους απορρίφθηκε. Το αίτημα αυτό είναι απαράδεκτο, καθόσον η DSM επιδιώκει να εισαγάγει στη διαφορά ένα ζήτημα που αφορά μόνον την ίδια, ενώ η παρεμβαίνουσα αποδέχεται υποχρεωτικά τη δίκη στο στάδιο στο οποίο ευρίσκεται. Δυνάμει του άρθρου 37, τέταρτο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, ο παρεμβαίνων διάδικος μπορεί μόνο να υποστηρίξει τα αιτήματα ενός των διαδίκων, χωρίς να υποβάλει δικά του. Το σημείο αυτό των αιτημάτων της DSM επιβεβαιώνει ότι η εταιρία αυτή επιδιώκει να χρησιμοποιήσει την παρέμβαση προς καταστρατήγηση της εκπνοής της προθεσμίας ασκήσεως αναιρέσεως κατά της προαναφερθείσας αποφάσεως DSM κατά Επιτροπής, η οποία την αφορά.

25 Όσον αφορά την ένσταση απαραδέκτου που προβάλλεται κατά της παρεμβάσεως στο σύνολό της, πρέπει να σημειωθεί, εκ προοιμίου, ότι η διάταξη της 30ής Σεπτεμβρίου 1992, με την οποία το Δικαστήριο επέτρεψε στην DSM να παρέμβει υπέρ της Shell, δεν εμποδίζει τη νέα εξέταση του παραδεκτού της παρεμβάσεως (βλ., επ' αυτού, την απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 1980, 138/79, Roquette Frères κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 313).

26 Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να υπομνησθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 37, δεύτερο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, σε διαφορά που υποβάλλεται στο Δικαστήριο έχει δικαίωμα να παρέμβει κάθε πρόσωπο που έχει συμφέρον στην επίλυση της διαφοράς αυτής. Δυνάμει του τετάρτου εδαφίου της ως άνω διατάξεως, το δικόγραφο της παρεμβάσεως δεν μπορεί να έχει άλλο αντικείμενο από την υποστήριξη των αιτημάτων ενός των διαδίκων.

27 Όμως, τα αιτήματα που προέβαλε η Shell με την αίτηση αναιρέσεως αφορούν, ιδίως, την εξαφάνιση της αναρεσιβαλλομένης αποφάσεως, με την αιτιολογία ότι το Πρωτοδικείο παρέλειψε να διαπιστώσει το ανυπόστατο της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο». Από τη σκέψη 49 της αποφάσεως PVC του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, κατ' εξαίρεση από το τεκμήριο νομιμότητας που ισχύει για τις πράξεις των κοινοτικών οργάνων, οι πράξεις που άσχουν ελάττωμα του οποίου η σοβαρότητα είναι τόσο πρόδηλη, ώστε να μη μπορεί να είναι ανεκτή από την κοινοτική έννομη τάξη, πρέπει να θεωρούνται ότι δεν παρήγαγαν κανένα έννομο αποτέλεσμα, έστω και προσωρινό, δηλαδή να θεωρούνται νομικώς ανύπαρκτες.

- 28 Σε αντίθεση με όσα υποστήριξε η Επιτροπή, το συμφέρον της DSM δεν εξέλιπε ύστερα από την απόφαση με την οποία το Δικαστήριο αναιρέσε την απόφαση PVC του Πρωτοδικείου και έκρινε ότι τα ελαττώματα τα οποία αυτό διαπίστωσε δεν ήταν ικανά να επιφέρουν το ανυπόστατο της αποφάσεως της Επιτροπής η οποία εβάλλετο στις υποθέσεις PVC. Πράγματι, η απόφαση PVC του Δικαστηρίου δεν αφορούσε το ανυπόστατο της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο» και, επομένως, δεν εξαφάνισε το συμφέρον της DSM να επιτύχει τη διαπίστωση του ανυποστάτου αυτού.
- 29 Όσον αφορά την ένσταση που προέβαλε η Επιτροπή κατά του αιτήματος της DSM να κηρύξει το Δικαστήριο ανυπόστατη την απόφαση «πολυπροπυλένιο» ή να την ακυρώσει για όλους τους αποδέκτες της, ή τουλάχιστον για την DSM, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το αίτημα αυτό αφορά ειδικά την DSM και δεν συμπίπτει με τα αιτήματα της Shell. Επομένως, δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 37, τέταρτο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, οπότε πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτο.

Επί των λόγων που προβάλλονται προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως: αναρμοδιότητα, διαδικαστικές πλημμέλειες και παράβαση του κοινοτικού δικαίου

- 30 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως η Shell ισχυρίζεται, αναφερόμενη στις σκέψεις 372 έως 374 της αναρρινωβαλλομένης αποφάσεως, ότι — καθόσον με αυτήν, αφενός, κρίθηκε ότι η απόφαση «πολυπροπυλένιο» δεν ήταν ανυπόστατη ούτε έπρεπε να ακυρωθεί και, αφετέρου, απορρίφθηκε το αίτημά της επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας και διατάξεως αποδείξεων και των απαραίτητων μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας — το Πρωτοδικείο δεν ήταν αρμόδιο να εκδώσει ένα τέτοιο διατακτικό, υπέπεσε σε διαδικαστικές πλημμέλειες θίγουσες τα συμφέροντά της και παρέβη το κοινοτικό δίκαιο, κατά την έννοια του άρθρου 51, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου.
- 31 Η Shell θεωρεί ότι, με το από 6 Μαρτίου 1992 αίτημά της περί επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας και περί διεξαγωγής αποδείξεων, επικαλέστηκε αποφασιστικά στοιχεία, τα οποία κανένα δικαστήριο δεν θα μπορούσε ευλόγως να απορρίψει, ικανά προς απόδειξη ότι η απόφαση «πολυπροπυλένιο» έπασχε από ιδιαίτερα σοβαρά και πρόδηλα σφάλματα, οπότε ήταν ανυπόστατη. Η Shell υπογραμμίζει ότι,

δεδομένου ότι υφίσταντο ιδιαίτερα σοβαρά και πρόδηλα σφάλματα, δεν ήταν απαραίτητο να αποδειχθεί ότι το κείμενο της αποφάσεως τροποποιήθηκε μετά την προβαλλόμενη έκδοσή της. Εν πάση περιπτώσει, από το κείμενο της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο», όπως αυτό κοινοποιήθηκε στη Shell και συνάπτεται στην αίτηση αναιρέσεως, αποδεικνύεται ότι το κείμενο αυτό τροποποιήθηκε σε κάποιο στάδιο, αν και η Shell δεν μπορεί να βεβαιώσει αν ορισμένες από τις αλλαγές αυτές επήλθαν πριν ή μετά την προβαλλόμενη έκδοση της ως άνω αποφάσεως, δεδομένου ότι δεν διατάχθηκαν συμπληρωματικές αποδείξεις. Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο όφειλε να δεχθεί το αίτημά της περί επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας, να κηρύξει ανυπόστατη την φερόμενη απόφαση «πολυπροπυλένιο» και να απορρίψει ως απαράδεκτη την κύρια προσφυγή της Shell.

32 Επικουρικά, εν όψει των επαρκών ενδείξεων που επικαλέστηκε η Shell, το Πρωτοδικείο όφειλε να δεχθεί ότι η ως άνω απόφαση έπασχε από άλλες διαδικαστικές πλημμέλειες. Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο όφειλε ευλόγως να διατάξει τη διεξαγωγή αποδείξεων. Συνεπώς, το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε διαδικαστική πλημμέλεια που έθιξε τα συμφέροντα της Shell, παραβιάζοντας έτσι το κοινοτικό δίκαιο.

33 Η DSM εκθέτει ότι υπήρξαν νέες εξελίξεις σε άλλες εκκρεμείς ενώπιον του Πρωτοδικείου υποθέσεις. Τα σχετικά στοιχεία επιβεβαιώνουν ότι εναπόκειται στην Επιτροπή να αποδείξει ότι ακολούθησε τους ουσιώδεις διαδικαστικούς κανόνες τους οποίους η ίδια καθόρισε και ότι, προς διευκρίνιση ενός τέτοιου ζητήματος, το Πρωτοδικείο οφείλει να διατάξει αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήματος διαδίκου αποδείξεις προς εξακρίβωση των κρίσιμων αποδεικτικών στοιχείων. Στις λεγόμενες υποθέσεις «ανθρακικού νατρίου» (αποφάσεις της 29ης Ιουνίου 1995, T-30/91, Solvay κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1775, και T-36/91, ICI κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1847), η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι το συμπληρωματικό υπόμνημα απαντήσεως που κατέθεσε η Imperial Chemical Industries plc (στο εξής: ICI) στις ως άνω υποθέσεις, μετά την έκδοση της αποφάσεως PVC του Πρωτοδικείου, δεν περιελάμβανε κανένα αποδεικτικό στοιχείο όσον αφορά την εκ μέρους της Επιτροπής παράβαση του κανονισμού διαδικασίας της και ότι η αίτηση διεξαγωγής αποδείξεων που υπέβαλε η ICI αποτελούσε νέο ισχυρισμό. Ωστόσο, το Πρωτοδικείο απηύθυνε ερωτήσεις στην Επιτροπή και την ICI όσον αφορά τις συνέπειες που θα έπρεπε να αντληθούν από την απόφαση PVC του Δικαστηρίου, ερωτώντας μάλιστα την Επιτροπή αν ήταν σε θέση να προσκομίσει αποσπάσματα των πρακτικών και το κυρωμένο κείμενο των αμφισβητούμενων αποφάσεων, ενόψει της σκέψεως 32 της αποφάσεως PVC του Δικαστηρίου. Κατόπιν άλλων διαδικαστικών εξελίξεων, η Επιτροπή δέχθηκε τελικά ότι τα προσκομισθέντα έγγραφα που εφέροντο ως κυρωμένα κυρώθηκαν μόνο μετά το αίτημα του Πρωτοδικείου περί προσκομίσεώς τους.

- 34 Κατά την DSM, στις λεγόμενες υποθέσεις πολυαιθυλενίου χαμηλής πυκνότητας (απόφαση της 6ης Απριλίου 1995, T-80/89, T-81/89, T-83/89, T-87/89, T-88/89, T-90/89, T-93/89, T-95/89, T-97/89, T-99/89, T-100/89, T-101/89, T-103/89, T-105/89, T-107/89 και T-112/89, BASF κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-729, στο εξής: υποθέσεις PEBD), το Πρωτοδικείο υποχρέωσε επίσης την Επιτροπή να προσκομίσει επικυρωμένο αντίγραφο της βαλλόμενης αποφάσεως. Η Επιτροπή δέχθηκε ότι το σχετικό κείμενο δεν είχε κυρωθεί κατά τη διάρκεια της αφορώσας την έκδοση της ως άνω αποφάσεως συνεδριάσεως της ολομέλειας της Επιτροπής. Η DSM διατείνεται, επομένως, ότι η διαδικασία κυρώσεως των πράξεων της Επιτροπής πρέπει να κινήθηκε μετά τον Μάρτιο του 1992. Εξ αυτού συνάγει ότι και η απόφαση «πολυπροπυλένιο» πρέπει να πάσχει από το ίδιο ελάττωμα της ελλείψεως κυρώσεως.
- 35 Η DSM προσθέτει ότι το Πρωτοδικείο ακολούθησε συλλογιστική ανάλογη με εκείνη των υποθέσεων πολυπροπυλενίου στις αποφάσεις της 27ης Οκτωβρίου 1994, T-34/92, Fiatagri και New Holland Ford κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. II-905, σκέψεις 24 έως 27), και T-35/92, Deere κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. II-957, σκέψεις 28 έως 31), όταν απέρριψε τους ισχυρισμούς των προσφευγουσών με την αιτιολογία ότι αυτές δεν είχαν προσκομίσει την παραμικρή ένδειξη δυνάμενη να κλονίσει το τεκμήριο νομιμότητας που ίσχυε υπέρ της αποφάσεως κατά της οποίας έβαλλαν. Με την απόφαση του Πρωτοδικείου της 7ης Ιουλίου 1994, T-43/92, Dunlop Slazenger κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. II-441), η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας απορρίφθηκε με την αιτιολογία ότι η σχετική απόφαση είχε εκδοθεί και κοινοποιηθεί σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό της Επιτροπής. Το Πρωτοδικείο δεν απέρριψε, σε καμία από τις υποθέσεις αυτές, την επιχειρηματολογία των προσφευγουσών σχετικά με το παράτυπο της εκδόσεως της προσβαλλόμενης πράξεως λόγω μη τηρήσεως των διαδικαστικών κανόνων.
- 36 Οι μόνες εξαιρέσεις περιλαμβάνονται στις διατάξεις της 26ης Μαρτίου 1992, T-4/89 Rén., BASF κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-1591), και της 4ης Νοεμβρίου 1992, T-8/89 Rén., DSM κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-2399). Εν τούτοις, ακόμα και στις υποθέσεις αυτές, οι προσφεύγουσες δεν είχαν επικαλεσθεί την απόφαση PVC του Πρωτοδικείου ως νέο γεγονός, αλλά άλλα πραγματικά περιστατικά. Με την απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 1994, C-195/91 P, Bayer κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. I-5619), το Δικαστήριο απέρριψε τον ισχυρισμό της εκ μέρους της Επιτροπής παραβάσεως του κανονισμού διαδικασίας της, διότι ο ισχυρισμός αυτός δεν είχε προβληθεί νομοτύπως ενώπιον του Πρωτοδικείου. Αντιθέτως, στη διαδικασία του πολυπροπυλενίου, ο ίδιος ισχυρισμός προβλήθηκε ενώπιον του Πρωτοδικείου και απορρίφθηκε με την αιτιολογία ότι δεν υπήρχαν επαρκείς ενδείξεις.

- 37 Η DSM θεωρεί ότι η άμυνα της Επιτροπής στην παρούσα υπόθεση στηρίζεται σε διαδικαστικούς ισχυρισμούς χωρίς ουσιαστική σημασία, λαμβανομένου υπόψη του περιεχομένου της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η οποία αφορά στην ουσία το ζήτημα του βάρους αποδείξεως. Κατά την DSM, ο λόγος για τον οποίο η Επιτροπή δεν προσκομίζει αποδεικτικά στοιχεία, στις υποθέσεις πολυπροπυλενίου, όσον αφορά το νομότυπο των διαδικασιών που ακολούθησε είναι ότι δεν είναι σε θέση να αποδείξει ότι τήρησε τον εσωτερικό κανονισμό της.
- 38 Η Επιτροπή εκθέτει καταρχάς ότι ζήτημα ανυποστάτου της πράξεως δεν τίθεται πλέον μετά την απόφαση PVC του Δικαστηρίου, οπότε η κατ' αναιρέση δίκη πρέπει να περιορισθεί στο ζήτημα αν το Πρωτοδικείο όφειλε να ακυρώσει την απόφαση «πολυπροπυλένιο». Εξ αυτού προκύπτει επίσης ότι εναπόκειται στους διαδίκους να προσκομίζουν αποδεικτικά στοιχεία για τα προβαλλόμενα ελαττώματα, ότι τούτο πρέπει να γίνεται εγκαίρως, επομένως στο στάδιο του εισαγωγικού της δίκης εγγράφου, εκτός αν τα στοιχεία αυτά ανέκλυψαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.
- 39 Κατά την Επιτροπή, η Shell προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι δεν ακολούθησε κατά γράμμα την απόφαση PVC του Δικαστηρίου, ως εάν αυτή να ήταν γενικής εφαρμογής. Όμως, στις υποθέσεις PVC, σε αντίθεση με ό,τι συνέβη στις υποθέσεις πολυπροπυλενίου, ορισμένοι διάδικοι εξέθεσαν ήδη με το δικόγραφο της προσφυγής τις διάφορες αναντιστοιχίες μεταξύ των αρχικών και των μετέπειτα κεμένων των σχετικών πράξεων, που έγιναν αντιληπτές διαρκούνσας της διαδικασίας. Το Πρωτοδικείο έχει ήδη επιβεβαιώσει μια τέτοια θεώρηση των πραγμάτων με τις προαναφερθείσες αποφάσεις Fiatagri και New Holland Ford κατά Επιτροπής και Deere κατά Επιτροπής.
- 40 Η Επιτροπή θεωρεί ότι, εν όψει της αποφάσεως PVC του Δικαστηρίου, δεν υφίσταται λόγος αναιρέσεως ούτε στην παρούσα υπόθεση. Στη διαδικασία που οδήγησε στην έκδοση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η αναιρεσείουσα δεν πληρούσε καμμία από τις διαδικαστικές προϋποθέσεις που παρέθεσε το Πρωτοδικείο με την ως άνω απόφαση και τις οποίες επιβεβαίωσε το Δικαστήριο με την απόφαση PVC. Οι προβαλλόμενες αναντιστοιχίες υφίσταντο εξ ορισμού τον Απρίλιο του 1986, οπότε η αναιρεσείουσα έπρεπε να τις επικαλεσθεί εξ αρχής και όχι εκ των υστέρων. Αν και το άρθρο 62 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου δεν το διευκρινίζει ρητά, η επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, όπως και η αναθεώρηση μιας αποφάσεως, εξαρτάται από την ανακάλυψη νέων και αποφασιστικής σημασίας περιστατικών, ειδάλως το άρθρο 48, παράγραφος 2, του ίδιου Κανονισμού Διαδικασίας στερείται κάθε πρακτικής αποτελεσματικότητας. Ασφαλώς, η αναιρεσείουσα διατείνεται ότι επικαλέστηκε όχι την απόφαση PVC του Πρωτοδικείου, αλλά τις

δηλώσεις στις οποίες προέβη η Επιτροπή κατά τη διάρκεια της επ' ακροατηρίου συζητήσεως ενώπιον του Πρωτοδικείου στην υπόθεση PVC, που ανατρέχουν άλλωστε στον Νοέμβριο του 1991. Εν τούτοις, το γεγονός ότι η αίτηση επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας υποβλήθηκε μόνον μετά την έκδοση της απόφασεως PVC του Πρωτοδικείου αποδεικνύει ότι η αναιρεσείουσα επικαλείται στην πραγματικότητα την απόφαση αυτή ως νέο περιστατικό και ότι, έστω και αν θεωρηθεί ότι βασιμώς μπορούσε να επικαλεσθεί τις δηλώσεις του Νοεμβρίου και του Δεκεμβρίου 1991, η αίτηση επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας υποβλήθηκε εκπροθέσμως.

- 41 Στη συνέχεια, η Επιτροπή εκθέτει ότι το ζήτημα της υπάρξεως νέου περιστατικού εξετάστηκε ήδη με την προαναφερθείσα διάταξη DSM κατά Επιτροπής. Το Πρωτοδικείο δέχθηκε ορθώς με την διάταξη αυτή, ειδικότερα, ότι οι προβαλλόμενες αναντιστοιχίες μεταξύ των κειμένων των σχετικών πράξεων υφίσταντο ήδη το 1986 και μπορούσαν να γίνουν αντιληπτές από τότε. Επί πλέον, η απόφαση PVC του Πρωτοδικείου δεν μπορεί να αποτελεί νέο περιστατικό, δεδομένου ότι μια δικαστική απόφαση δεν αποτελεί περιστατικό, αλλά εφαρμογή του δικαίου σε πραγματικά περιστατικά τα οποία γνωρίζουν ήδη τόσο ο δικαστής όσο και οι διάδικοι. Βάσει της ίδιας συλλογιστικής μπορεί να απορριφθεί η άποψη ότι το Πρωτοδικείο όφειλε να επαναλάβει τη διαδικασία.
- 42 Καθόσον η Shell προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι εσφαλμένα δέχθηκε ότι δεν αποδείχθηκε η προβαλλόμενη διαδικαστική πλημμέλεια, η αίτηση αναιρέσεως είναι εν μέρει απαράδεκτη. Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση μπορεί να εκτιμηθεί μόνο βάσει των στοιχείων που ήσαν διαθέσιμα την κρίσιμη περίοδο και όχι βάσει εκείνων που προσκομίζονται για πρώτη φορά κατ' αναιρέση, κατά παράβαση του άρθρου 113, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου. Όμως, η αίτηση επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας που κατέθεσε η Shell στις 6 Μαρτίου 1992 δεν περιλαμβάνει καμμία σαφή ένδειξη από την οποία να προκύπτει ότι η απόφαση «πολυπροπυλένιο» τροποποιήθηκε μετά την έκδοσή της. Δεδομένου ότι με αίτηση αναιρέσεως δεν μπορεί να τροποποιηθεί το αντικείμενο της υποβληθείσας ενώπιον του Πρωτοδικείου διαφοράς, το Δικαστήριο δεν πρέπει να λάβει υπόψη το έγγραφο που συνάπτεται στο δικόγραφο της αιτήσεως αναιρέσεως, οφείλει δε να εξετάσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση βάσει των αιτημάτων που είχαν υποβληθεί τότε ενώπιον του Πρωτοδικείου.
- 43 Στο πλαίσιο αυτό, οι μόνες ενδείξεις τις οποίες διέθετε το Πρωτοδικείο ήταν μια ασαφής και γενική αναφορά σε δηλώσεις των εκπροσώπων της Επιτροπής κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ενώπιον του Πρωτοδικείου στην υπόθεση PVC και σε διάφορα δημοσιεύματα του Τύπου προερχόμενα από τρίτους. Επομένως, το Πρωτοδικείο δεν μπορούσε να αποφανθεί διαφορετικά και σε καμμία περίπτωση δεν υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως.

- 44 Όσον αφορά την περιλαμβανόμενη στην αίτηση αναιρέσεως μομφή κατά του Πρωτοδικείου σχετικά με την απόδειξη των διαδικαστικών πλημμελειών κατά την έκδοση της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο», η μομφή αυτή στερείται ερείσματος. Ακόμα και στο δικόγραφο της αιτήσεως αναιρέσεως, η Shell δεν μπόρεσε να συναγάγει οποιοδήποτε συμπέρασμα από τις προβαλλόμενες τροποποιήσεις που επήλθαν στην απόφαση «πολυπροπυλένιο». Επί πλέον, με τους ισχυρισμούς της αγνοεί το τεκμήριο νομιμότητας των κοινοτικών πράξεων, που επιβεβαιώθηκε με την απόφαση PVC του Δικαστηρίου, και την αναγκαία συνέπεια του, ήτοι ότι μόνον όταν η αναιρεσείουσα προσκομίζει στοιχεία που δημιουργούν σοβαρές αμφιβολίες περί του νομοτύπου της διαδικασίας μπορεί το Δικαστήριο να εξετάσει τους σχετικούς ισχυρισμούς και τις προβαλλόμενες προς στήριξή τους αποδείξεις.
- 45 Τέλος, η άποψη της αναιρεσείουσας ότι το Πρωτοδικείο ήταν αναρμόδιο να εκδώσει απόφαση με τέτοιο διατακτικό αποτελεί απλή επανάληψη του άρθρου 51 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου και αντιφάσκει προς την ενώπιον του Πρωτοδικείου συμπεριφορά της Shell. Ο ισχυρισμός αυτός αφορά επίσης τις σκέψεις της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως με τις οποίες έγινε δεκτό το αίτημα της Shell, ήτοι τη μερική ακύρωση της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο», τη μείωση του προστίμου και την καταδίκη της Επιτροπής σε μέρος των δικαστικών εξόδων. Επομένως, η Επιτροπή προτείνει την απόρριψη των σχετικών ισχυρισμών.
- 46 Όσον αφορά τα επιχειρήματα της DSM, η Επιτροπή εκθέτει ότι περιλαμβάνουν ένα ανεπανόρθωτο σφάλμα, καθόσον η εταιρία αυτή δεν λαμβάνει υπόψη τις διαφορές μεταξύ των υποθέσεων PVC και της παρούσας υποθέσεως, ενώ τα επιχειρήματά της στηρίζονται σε εσφαλμένη αντίληψη του περιεχομένου της αποφάσεως PVC του Δικαστηρίου.
- 47 Εξ άλλου, η Επιτροπή εμμένει στον ισχυρισμό της ότι, στις υποθέσεις ανθρακικού νατρίου, οι προσφεύγουσες δεν προσκόμισαν επαρκείς ενδείξεις προς δικαιολόγηση του αιτήματος επιδείξεως εγγράφων που απηύθυνε το Πρωτοδικείο στην Επιτροπή. Εν πάση περιπτώσει, τόσο στις ως άνω υποθέσεις όσο και στις υποθέσεις PEBD, τις οποίες επίσης επικαλείται η DSM, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε εν όψει των ιδιαίτερων περιστάσεων της υποθέσεως της οποίας είχε επιληφθεί. Στη διαδικασία του πολυπροπυλενίου, οι ενδιαφερόμενοι μπορούσαν να επικαλεσθούν ήδη από το 1986 τις προβαλλόμενες ατέλειες της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο», πράγμα το οποίο όμως ουδείς έπραξε.

- 48 Εφόσον το Πρωτοδικείο, με τις προαναφερθείσες αποφάσεις Fiatagri και New Holland Ford κατά Επιτροπής και Deere κατά Επιτροπής, απέρριψε τους εμπροθέσμως προβληθέντες ισχυρισμούς των προσφευγουσών με την αιτιολογία ότι δεν συνοδεύονταν από αποδείξεις, κατά μείζονα λόγο η ίδια λύση επιβάλλεται και στην παρούσα υπόθεση, στην οποία οι ισχυρισμοί σχετικά με τις τυπικές πλημμέλειες της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο» προβλήθηκαν εκπροθέσμως και χωρίς αποδεικτικά στοιχεία.
- 49 Πριν εξετασθεί το βάσιμο των λόγων που προβάλλονται προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, πρέπει, προκαταρκτικώς, να εξετασθούν οι ενστάσεις απαραδέκτου που προβάλλει η Επιτροπή έναντι μέρους του λόγου αναιρέσεως κατά τον οποίο τα Πρωτοδικείο κακώς δέχθηκε ότι δεν υφίσταντο διαδικαστικές πλημμέλειες.
- 50 Αφενός, ο λόγος αυτός παραπέμπει στην εκ μέρους του Πρωτοδικείου εκτίμηση του αιτήματος της Shell με το οποίο η εταιρία αυτή ζήτησε να επαναληφθεί η προφορική διαδικασία και να διαταχθούν αποδείξεις. Επομένως, δεν μεταβάλλει το αντικείμενο της ενώπιον του Πρωτοδικείου διαφοράς.
- 51 Αφετέρου, το έγγραφο που συνάπτεται σε παράρτημα του δικογράφου της αιτήσεως αναιρέσεως δεν περιέχει παρά αποσπάσματα του κεμένου της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο», που συνήφθη στο σχετικό δικόγραφο σύμφωνα με το άρθρο 19, δεύτερο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου. Επομένως, δεν πρόκειται για νέο έγγραφο.
- 52 Κατά συνέπεια, ο λόγος που προβάλλει η Shell δεν αντιβαίνει προς το άρθρο 113, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, οπότε οι ενστάσεις της Επιτροπής πρέπει να απορριφθούν.
- 53 Όσον αφορά την εξέταση επί της ουσίας των λόγων που προβάλλει η Shell, οι λόγοι αυτοί πρέπει να εξετασθούν μαζί. Πράγματι, αφενός, η προβαλλόμενη αναρμοδιότητα του Πρωτοδικείου προκύπτει από το ότι το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε κατά παράβαση των εφαρμοστέων στην ενώπιόν του διαδικασία κανόνων και, επομένως,

ταυτίζεται με τον λόγο που στηρίζεται σε διαδικαστικές πλημμέλειες. Αφετέρου, η προβαλλόμενη από τη Shell παραβίαση του κοινοτικού δικαίου περιλαμβάνει δύο σκέλη, το πρώτο από τα οποία, σχετικά με τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για να μπορεί να θεωρείται μια πράξη ανυπόστατη, έχει αυτοτελές περιεχόμενο, ενώ το δεύτερο σκέλος αφορά τις εκ μέρους του Πρωτοδικείου παραβάσεις των ισχυόντων κανόνων λόγω της αρνήσεώς του να επαναλάβει τη διαδικασία και να διατάξει αποδείξεις, οπότε ταυτίζεται επίσης με τον λόγο που στηρίζεται σε διαδικαστικές πλημμέλειες.

- 54 Συνεπώς, πρέπει να εξετασθεί, αφενός, αν το Πρωτοδικείο παραβίασε το κοινοτικό δίκαιο ερμηνεύοντας τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για να μπορεί να θεωρείται μια πράξη ανυπόστατη και, αφετέρου, αν διέπραξε διαδικαστικές πλημμέλειες, αρνούμενο να επαναλάβει την προφορική διαδικασία και να διατάξει αποδείξεις.
- 55 Όσον αφορά το πρώτο ζήτημα, από τις σκέψεις ιδίως 48 έως 50 της αποφάσεως PVC του Δικαστηρίου προκύπτει ότι υφίσταται, κατ' αρχήν, υπέρ των πράξεων των κοινοτικών οργάνων τεκμήριο νομιμότητας, οπότε οι πράξεις αυτές παράγουν έννομα αποτελέσματα έστω και αν πάσχουν πλημμέλειες, εφόσον δεν έχουν ακυρωθεί ή ανακληθεί.
- 56 Πάντως, κατ' εξαίρεση από την αρχή αυτή, οι πράξεις οι οποίες πάσχουν ελάττωμα του οποίου η σοβαρότητα είναι τόσο πρόδηλη, ώστε να μη μπορεί να γίνεται ανεκτή από την κοινοτική έννομη τάξη, πρέπει να θεωρούνται ότι δεν παρήγαγαν κανένα έννομο αποτέλεσμα, ούτε καν προσωρινό, δηλαδή να θεωρούνται νομικώς ανύπαρκτες. Η εξαίρεση αυτή αποβλέπει στη διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ των δύο θεμελιωδών, αλλά ενίοτε ανταγωνιστικών μεταξύ τους, επιταγών, τις οποίες πρέπει να τηρεί μια έννομη τάξη, δηλαδή της σταθερότητας των εννόμων σχέσεων και του σεβασμού της νομιμότητας.
- 57 Η σοβαρότητα των συνεπειών που συνδέονται με την αναγνώριση του ανυποστάτου μιας πράξεως των θεσμικών οργάνων της Κοινότητας επιτάσσει, για λόγους ασφάλειας δικαίου, να επιφυλάσσεται η αναγνώριση αυτή σε εντελώς ακραίες περιπτώσεις.

- 58 Όμως, όπως και στην περίπτωση των υποθέσεων PVC, θεωρούμενες μεμονωμένα ή στο σύνολό τους, οι προβαλλόμενες από τη Shell πλημμέλειες, που αφορούν τη διαδικασία εκδόσεως της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο», δεν είναι τόσο προδήλως σοβαρές ώστε η εν λόγω απόφαση να πρέπει να θεωρηθεί νομικώς ανύπαρκτη.
- 59 Επομένως, όσον αφορά τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μια πράξη μπορεί να καταστεί ανυπόστατη, το Πρωτοδικείο δεν παρέβη το κοινοτικό δίκαιο.
- 60 Δεύτερον, όσον αφορά τις προβαλλόμενες διαδικαστικές πλημμέλειες, πρέπει να υπομνησθεί ότι, δυνάμει των άρθρων 168 Α της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 225 ΕΚ) και 51, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, η αίτηση αναιρέσεως μπορεί να στηρίζεται μόνο σε λόγους σχετικούς με την παράβαση νομικών κανόνων, ενώ αποκλείεται οποιαδήποτε εκτίμηση πραγματικών περιστατικών. Η εκ μέρους του Πρωτοδικείου εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων που προσκομίζονται ενώπιόν του δεν αποτελεί νομικό ζήτημα υποκειμένο, ως τέτοιο, στον έλεγχο του Δικαστηρίου, με την επιφύλαξη της περιπτώσεως αλλοιώσεως των στοιχείων αυτών (βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 2ας Μαρτίου 1994, C-53/92 P, Hilti κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. I-667, σκέψεις 10 και 42).
- 61 Εξ αυτών προκύπτει ότι οι αιτιάσεις της αναιρεσείουσας δεν μπορούν να εξετασθούν κατ' αναίρεση, καθόσον αφορούν την εκ μέρους του Πρωτοδικείου εκτίμηση των στοιχείων που του υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της αιτήσεως επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας.
- 62 Αντιθέτως, εναπόκειται στο Δικαστήριο να εξακριβώσει αν το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο αρνούμενο να επαναλάβει την προφορική διαδικασία και να διατάξει αποδείξεις κατόπιν της αιτήσεως της αναιρεσείουσας.
- 63 Ως προς το αίτημα να διαταχθούν αποδείξεις, από τη νομολογία του Δικαστηρίου (βλ., ιδίως, τις αποφάσεις της 16ης Ιουνίου 1971, 77/70, Prella κατά Επιτροπής,

Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 873, σκέψη 7, και της 15ης Δεκεμβρίου 1995, C-415/93, Bosman, Συλλογή 1995, σ. I-4921, σκέψη 53), προκύπτει ότι ένα τέτοιο αίτημα, όταν προβάλλεται μετά το πέρας της προφορικής διαδικασίας, μπορεί να γίνει δεκτό μόνον εφόσον αφορά πραγματικά περιστατικά που θα μπορούσαν να ασκήσουν κρίσιμη επιρροή στην επίλυση της διαφοράς και εφόσον ο ενδιαφερόμενος δεν μπόρεσε να το προβάλει πριν από το πέρας της προφορικής διαδικασίας.

- 64 Η ίδια λύση επιβάλλεται όσον αφορά το αίτημα της επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας. Ασφαλώς, το Πρωτοδικείο διαθέτει στον τομέα αυτό διακριτική ευχέρεια, δυνάμει του άρθρου 62 του Κανονισμού Διαδικασίας του. Ωστόσο, το Πρωτοδικείο δεν υποχρεούται να δέχεται ένα τέτοιο αίτημα παρά μόνον αν ο ενδιαφερόμενος στηρίζεται σε πραγματικά περιστατικά που μπορούν να έχουν αποφασιστική σημασία για τη λύση της διαφοράς και εφόσον αυτός δεν μπόρεσε να τα επικαλεσθεί πριν από το πέρας της προφορικής διαδικασίας.
- 65 Εν προκειμένω, το αίτημα επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας και της διάξεως αποδείξεων που υποβλήθηκε ενώπιον του Πρωτοδικείου βασιζόταν στις αποφάσεις PVC του Πρωτοδικείου, καθώς και σε δηλώσεις εκπροσώπων της Επιτροπής κατά τη διάρκεια της επ' ακροατηρίου συζητήσεως στις υποθέσεις PVC ή στο πλαίσιο συνεντεύξεως Τύπου που πραγματοποιήθηκε μετά την έκδοση της εν λόγω αποφάσεως.
- 66 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση, αφενός, ότι ενδείξεις γενικού χαρακτήρα που αφορούν μια υποτιθέμενη πρακτική της Επιτροπής και απορρέουν από δικαστική απόφαση εκδοθείσα σε άλλες υποθέσεις ή από δηλώσεις γινόμενες επ' ευκαιρία άλλων δικών δεν μπορούν να θεωρηθούν, αυτές καθαυτές, ως αποφασιστικής σημασίας για την επίλυση διαφοράς της οποίας είχε επιληφθεί το Πρωτοδικείο.
- 67 Αφετέρου, πρέπει να σημειωθεί ότι η αναιρεσείουσα ήταν σε θέση να παράσχει στο Πρωτοδικείο, ήδη με το δικόγραφο της προσφυγής της, τουλάχιστον ορισμένα στοιχεία πιστοποιούντα τη χρησιμότητα των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας ή των αποδείξεων για τις ανάγκες της δίκης, προς απόδειξη του ότι η απόφαση «πολυπροπυλένιο» τροποποιήθηκε μετά την έκδοσή της από την ολομέλεια της Επιτροπής, όπως έπραξαν ορισμένες από τις αναιρεσείουσες στις υποθέσεις PVC

(βλ. συναφώς την απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1998, C-185/95 P, Baustahlgewebe κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. I-8417, σκέψεις 93 και 94).

- 68 Πρέπει να προστεθεί ότι το Πρωτοδικείο δεν ήταν υποχρεωμένο να διατάξει την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας λόγω προβαλλόμενης υποχρεώσεως να εξετάσει αυτεπαγγέλτως τους λόγους που στηρίζονταν σε παρατυπίες της διαδικασίας εκδόσεως της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο». Πράγματι, μια τέτοια υποχρέωση αυτεπάγγελτης εξετάσεως λόγων δημοσίας τάξεως μπορεί να υφίσταται ενδεχομένως μόνο σε συνάρτηση με στοιχεία που περιλαμβάνονται στη δικογραφία.
- 69 Το συμπέρασμα είναι, επομένως, ότι το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο αρνούμενο να επαναλάβει την προφορική διαδικασία και να διατάξει αποδείξεις.
- 70 Τέλος, όσον αφορά το αίτημα της αναιρεσεύουσας να διατάξει το Δικαστήριο αποδείξεις για την εξακρίβωση των προϋποθέσεων υπό τις οποίες η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση «πολυπροπυλένιο», αρκεί να σημειωθεί ότι τα μέτρα αυτά εκφεύγουν του πλαισίου της αναιρετικής διαδικασίας, η οποία περιορίζεται μόνο σε νομικά ζητήματα.
- 71 Πράγματι, αφενός, η διεξαγωγή αποδείξεων θα οδηγούσε οπωσδήποτε το Δικαστήριο να αποφανθεί επί πραγματικών ζητημάτων και θα μετέβαλλε το αντικείμενο της διαφοράς της οποίας επελήφθη το Πρωτοδικείο, κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 113, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.
- 72 Αφετέρου, η αίτηση αναιρέσεως αφορά μόνον την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, ενώ το Δικαστήριο θα μπορούσε να αποφανθεί το ίδιο επί της διαφοράς μόνο σε περίπτωση εξαφανίσεως της αποφάσεως αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 54, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου. Επομένως, εφόσον η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν εξαφανίζεται, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να εξετάσει ενδεχόμενες πλημμέλειες της αποφάσεως «πολυπροπυλένιο».

- 73 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 74 Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, που εφαρμόζεται στη διαδικασία αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 118, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα. Επειδή η Shell ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα. Η DSM φέρει τα δικά της έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.**
- 2) Καταδικάζει τη Shell International Chemical Company Ltd στα δικαστικά έξοδα.**

3) **Η DSM NV φέρει τα δικά της έξοδα.**

Karpeyn

Hirsch

Mancini

Murray

Ragnemalm

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 8 Ιουλίου 1999.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

R. Grass

P. J. G. Karpeyn